

10. KOŚCIELNE OBCHODY 1600 ROCZNICY NAWRÓCENIA ŚW. AUGUSTYNA W POLSCE

Dnia 24 kwietnia 1986 r. w kościele OO. Dominikanów w Warszawie /ul. Freta/, odbyły się uroczystości kościelne w związku z 1600 rocznicą nawrócenia św. Augustyna. Ich organizatorem był prowincjał polskich Augustianów o. William Faix, lektor języka angielskiego w Akademii Teologii Katolickiej. Mszy św. koncelebrowanej, w której wzięli udział m.in. prorektor ATK ks. prof. Helmut Juros, o. Józef Płatek - Przełożony Generalny OO. Paulinów oraz liczni przedstawiciele rodzin zakonnych, duchowo związanych ze św. Augustynem, przewodniczył Sekretarz Episkopatu Polski, abp Bronisław Dąbrowski, wygłaszając przy tej okazji okolicznościową homilię. Uczestnicy uroczystości wysłuchali również referatu ks. dra J. Gliścińskiego, w którym ukazał koleje życia Biskupa Hippony ze szczególnym uwzględnieniem samego momentu jego nawrócenia.

Kilka miesięcy później analogiczne uroczystości rocznicowe urządzili w Krakowie, sprowadzeni w 1405 r. przez Władysława Jagiełłę, XX. Kanonicy Regularni, duchowi synowie św. Augustyna. Z ich bowiem inicjatywy odprawiono 9 listopada 1986 r. w kościele Bożego Ciała, przy śpiewie chórów, uroczystą mszę św. koncelebrowaną pod przewodnictwem ks. Stanisława Więzika, który w homilii w oparciu m.in. o List Apostolski "Augustinum Hipponensem" przedstawił proces nawracania się przyszłego Biskupa Hippony.

Ks. Jan Gliściński - Warszawa

11. KSIĄŻKA AUGUSTYŃSKA W BIBLIOTECE UNIWERSYTECKIEJ KUL

W związku z ogólnopolskim sympozjum, zorganizowanym przez Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL /24-25 IV 1987/ z okazji 1600 rocznicy chrztu św. Augustyna, Biblioteka Uniwersytecka KUL przygotowała na prośbę Zakładu wystawę książki augustyńskiej. Wystawione augustyńskie zbiory podzielono na 7 zaznaczonych odpowiednimi napisami działów: najstarsze posiadane

augustyńskie starodruki, najstarsze polskie wydania pism św. Augustyna, najstarsze polskie przekłady pism św. Augustyna, polskie przekłady "Wyznań" św. Augustyna, polskie przekłady "Państwa Bożego" św. Augustyna, żywoty św. Augustyna, prace dyplomowe pisane na KUL-u w oparciu o dzieła św. Augustyna.

Najstarsze wystawione augustyńskie starodruki ograniczono ze względu na ich dużą ilość do XVI wieku; najodleglejsze zaś wiekiem były: "Augustini sermones" /Hagenaw 1521/, "Augustini omnium operum epitome" t. 1-3 /Augustae 1537/, "De civitate Dei" /Basileae 1542/, "Omnium operum Aurelii Augustini epitome", t. 1-4, /Coloniae 1533-1542, ed. J. Piscator/. Wśród tej grupy starodruków na uwagę zasługiwało również wydanie Erazma z Rotterdamu: "Omnium operum: Retractationes, Confessiones, Epistolae et aliae" /Basileae 1541-1543/, jak również pseudo-augustyńskie "Meditationes, Soliloquia, Manuale" /Antverpiae 1550/.

Wśród najstarszych polskich wydań pism św. Augustyna rzucał się w oczy najstarszy augustyński inkunabuł Biblioteki z ok. 1476 r. /obok niego są jeszcze w Polsce tylko 3 egzemplarze: w Bibliotece Jagiellońskiej, w Bibliotece Czartoryskich, w Bibliotece Kurnickiej/, będący równocześnie najstarszą augustyńską książką wydaną w Polsce: "Omnes libri beati Augustini Aurelii. De doctrina christiana tres, praeter quartum qui tractat de modo pronuntiandi sermones catholicos" /Cracoviae ca 1476, Casper Straube, knlb 172/¹. Obok tego bezcennego dzieła, można było widzieć pewnego rodzaju XVII-wieczną antologię pism augustyńskich: "Electa d. Augustini Casimiro Floriano duce in Klewan Czartoryski, archiepiscopo Gnesnensi ex septem Divi Doctoris tomis inter publicas Regni et Cathedrae Vladislaviensis curas A. D. 1671 accurate collecta et Thomae Stanislai Niemierza Archodiaconi Vladislaviensis cura A. D. 1688 publicae luci exposita" /Poznań 1688/, a także z literatury ascetyczno-moralnej, rozpowszechnionej pod imieniem Augustyna, ale nie mającej z nim wiele wspólnego, kilka egzemplarzy "Meditationes piae, Soliloquia, Manuale, De contritione cordis" /Wratislaviae 1769/.

1 Inkunabuł ten omówił szczegółowo J. Dyl w złożonym do druku artykule pt. "Omnes libri beati Augustini" - Pierwsza książka patrystyczna wydrukowana w Polsce" w VoxP 8/1988/ z. 15.

Jeśli chodzi o najstarsze polskie przekłady patrystyczne, to wiadomo, iż pierwszym dziełem tłumaczonym na język polski był traktacik "De vita christiana", najprawdopodobniej Pelagiusza, wydrukowany przez Wietora w 1522 r. razem z przekładem "De salutaribus documentis", którego prawdziwym autorem jest Paulin z Akwilei. Zwiędzający zaś wystawę mogli zobaczyć pierwsze tłumaczenia autentycznych pism św. Augustyna, a mianowicie dwóch jego kazań: o prawdziwym bóstwie Syna Bożego i o chwalebny Sakramencie w "Postylli katolickiej" /Cracoviae 1573, k. 480 i 530/ Jakuba Wujka oraz w "Postylli katolickiej mniejszej" /Cracoviae 1596/ przypisywanych mu 9 mów, z których autentyczne są tylko 4. Z innych augustyńskich ciekawszych przekładów to: "Nauki krześcijańskie z ksiąg św. Augustyna wybrane, z łacińskiego na polski język przez jednego kapłana /A. Załuskiego/ przetłumaczone" /Varsaviae 1686, Kalisz 1730/, kilka wydań "Rozmyślenia, Mowy tajemne, Broń duchowna, o skrusze serca, o marności świata, Ksiąg pięcioro. Teraz nowo z łacińskiego języka na polski według pewniejszych egzemplarzów przełożone i paragrafami rozdziałów oznaczone, przez Piotra Kazimierza Tryznę, starościca bobrójskiego" /Wilno 1617, Kraków 1629, 1644, Poznań 1770, Poczajów 1777, Wilno 1788 itd./, "Reguła Salwatora z regułą św. Augustyna podana" /Kraków 1673/ oraz przekładane z francuskiego "Entretiens de l'âme avec Dieu tirés des paroles de S. Augustin dans ses Méditations, ses Soliloques et son Manuel par l'abbé Clément" /Sandomierz 1756, Kalisz 1759/, które tłumaczyli m.in. król Stanisław Leszczyński /1745/ i Lubieński /1761/.

Można było również zobaczyć wszystkie polskie przekłady "Wyznań" św. Augustyna z XIX i XX wieku, a mianowicie: Piotra Pękalskiego /Kraków 1847/, M. Bohusza Szyszki /Wilno 1844, 1903, 1912, 1914, 1920, 1923/, K. Wisłockiej-Romerowej /Kraków 1929/, Jana Czuja /Poznań 1929, Kraków 1949, Warszawa 1954, 1955/, Zygmunta Kubiaka /Warszawa 1978, 1982, 1987/. Warto tu przypomnieć, że polski przekład "Wyznań" wydał już żyjący w latach 1641-1721 Szymon Karpiński, a później próbował je tłumaczyć również Adam Mickiewicz.

Niemniej okazałe w rozległych tomach prezentowały się polskie przekłady "De civitate Dei", a mianowicie: częściowy Mateusza Gładyszewicza - "O mieście Bożym pierwszych ksiąg pięcioro" /Kraków 1835/ oraz cały "O państwie Bożym" Władysława Kubickiego /Poznań 1930/ i Wiktora Kornatowskiego /Warszawa 1977/.

Żywoty św. Augustyna z XIX i XX wieku podzielone były na dwa działy, a mianowicie: nielicznych autorów polskich: Mateusz Gładyszewicz - "Życie św. Aureliusza Augustyna" /Kraków 1822/, Jan Czuj - "Żywot św. Augustyna" /Kraków 1928, Poznań 1929, Warszawa 1952/, Andrzej Kasia - "Święty Augustyn" /Warszawa 1960/ oraz liczniejsze polskie przekłady autorów obcych: J. Hatzfeld - "Św. Augustyn, Ojciec i Doktor" /Warszawa 1899/, G. Papini - "Święty Augustyn" /Kraków 1932, 1959, 1969/, G. Bardy, "Święty Augustyn, człowiek i dzieło" /Warszawa 1955/, H. J. Marrou - "Augustyn" /Kraków 1966/, A. Trapè - "Święty Augustyn" /Warszawa 1987/. Obok tych dużych prezentowano kilka małych anonimowych broszurek "Święty Augustyn" /np. 1930, 1936/.

Ostatni wreszcie dział wystawy dotyczący prac dyplomowych, pisanych na KUL-u w oparciu o dzieła św. Augustyna, miał ukazać wkład naszego Uniwersytetu w przybliżaniu myśli Biskupa Hippony kulturze polskiej. Okazuje się, iż na KUL-u napisano ich zaledwie 23, z czego 1 habilitacyjną, 3 doktorskie, 5 licencjackich i 14 magisterskich². Z kilkunastu wystawionych rozpraw wymienimy tylko habilitacyjną A. Eckmanna - "Dialog św. Augustyna ze światem pogańskim w świetle jego korespondencji" /Lublin 1987/, oraz doktorskie: R. Cyrklaff - "Koncepcja tolerancji wewnątrzkościelnej w pismach antydonatystycznych św. Augustyna" /1973/, J. Puzio - "Teoria poznania zmysłowego u św. Augustyna" /1948/, J. Łukomski - "Augustyńska teoria rozwoju organizmów w świetle współczesnego ewolucjonizmu" /1975/. Do zwiedzania wystawy zachęcało parę afiszów i informujących napisów.

Ks. Stanisław Longosz - Lublin

12. ŚW. AUGUSTYN NA ZIEMIACH ŚW. AMBROŻEGO II^x

W dniach 22-24 kwietnia 1987 r. na Katolickim Uniwersytecie w Mediolanie odbyła się druga część międzynarodowego sympozjum

2 Prace te omówił w złożonym do druku artykule pt. "Prace dyplomowe o św. Augustynie pisane na KUL-u" w VoxP 8/1988/ z. 14.
x Sprawozdanie z pierwszej części tego sympozjum por. VoxP 6/1986/ z. 11, 767-768.